

JAK JE TO S NOVELOU ŠKOLSKÉHO ZÁKONA ANEB PODPORA ŽÁKŮ S OMJ V PRAXI

NEJSTE SI JISTÍ NA JAKOU PODPORU MÁ ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (ŽOMJ) NÁROK S PŘÍCHODEM NOVELY ŠKOLSKÉHO ZÁKONA? CHTĚLI BYSTE ŽÁKY PODPOŘIT A NEVÍTE, JAKÉ KROKY JE TŘEBA PODNIKNOT?

Projekt *Program na podporu pedagogických pracovníků při práci s žáky cizinci VII* je spolufinancován z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Magistrátu hlavního města Prahy.

Novelizovaný školský zákon 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání spolu s **vyhláškou 27/2016 Sb.** o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, přináší důležité změny pro všechny děti a žáky, kteří potřebují podporu při výuce. Patří mezi ně také děti a žáci s odlišným mateřským jazykem.

Zákon vyjmenovává podpůrná opatření (dále PO), která jsou po doporučení ŠPZ nároková. Jsou upřesněna s ohledem na stupeň PO v příloze vyhlášky. Hovoříme o tzv. systému **5 stupňů podpůrných opatření**. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola bez doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ), od druhého stupně výš musí mít škola doporučením ŠPZ.

Na následujících řádcích shrneme, do jakého stupně PO jsou děti a žáci s OMJ zařazeni, co vyžaduje jejich výuka a na co mají nárok.

Více informací zde: <http://www.inkluzivniskola.cz/content/podpora-vzdelavani-zomj-zmena-legislativy-2016>.

- **V 1. stupni PO** – děti a žáci s pokročilou úrovní češtiny, kteří potřebují podporu především v jazykovém rozvoji v rámci jednotlivých předmětů a oborů. PO prvního stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka, u nichž je možné prostřednictvím mírných úprav v režimu školní výuky a domácí přípravy dosáhnout zlepšení. Jazyk je třeba rozvíjet po dobu minimálně 5 let, ve většině případů ještě déle (více viz Cummins: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-odkud-prichazi-do-cr/teorie-ledovce>).

V 2. stupni PO – děti a žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (odpovídá úrovni znalosti českého jazyka B1-B2, dle SERR), což vyžaduje individuální přístup ke vzdělávacím potřebám žáka, úpravy v organizaci a metodách výuky, v hodnocení žáka, ve stanovení postupu i forem nápravy a případně využití IVP. Nárok mají např. na 3 hod. ČDJ týdně, nejvýše 120 hod. ročně na ZŠ a SŠ, úpravu obsahu vzdělávání, speciální učebnice, aj.

Ve 3. stupni PO – děti a žáci s neznalostí vyučovacího jazyka (český jazyk A0-A2), což vyžaduje znatelné úpravy v metodách práce, organizaci a průběhu vzdělávání, úpravě ŠVP, v hodnocení žáka. Rozsah těchto opatření zahrnuje zejména úpravy ve strategiích práce s učivem, úpravy v podmínkách a postupech školní práce a domácí přípravy, včetně posilování motivace a postojů ke školní práci, v odůvodněných případech pak také úpravy obsahů vzdělávání. Nárok mají např. na 3 hod. ČDJ týdně, nejvýše 200 hod. ročně na ZŠ a SŠ, úpravu výstupů a obsahů vzdělávání, speciální učebnice a pomůcky, aj.

ZKUŠENOSTI SE ZAVÁDĚNÍM NOVELY ZÁKONA V PRAXI PŘI PODPOŘE ŽÁKŮ S OMJ

Dosavadní praxe ukazuje, že implementace této změny v případě žáků s OMJ nefunguje příliš dobře. Školy se mohou setkat s odmítavým přístupem ze stran ŠPZ. Důvodů je více, ŠPZ nemají např. nástroje na diagnostiku žáků s OMJ, řídí se svými předpisy a zákony, které nejsou propojeny s novelou ŠZ. Situaci také zkomplikoval metodický pokyn NÚV, který doporučuje nejdříve podporu žáků s OMJ z §20 a teprve, pokud žák má další „problémy“, je možné zařadit ho do podpory z §16. Z těchto důvodů jsou v současné chvíli téměř všichni žáci s OMJ v prvním stupni, přestože by měli být zařazeni do 2. nebo 3. stupně PO. Je třeba zmínit, že na implementaci zákona jsou 2 roky, postupy se teprve hledají a optimalizují.

Shrnuli jsme pro vás postup, který je v souladu s novelou školského zákona a reaguje na výše popsané nesrovnalosti, které realizace zákona v praxi momentálně přináší. Postup nabízí kroky, co dělat v mezidobí a zároveň, jak zajistit, aby tito žáci byli správně zařazeni na odpovídající stupeň PO.

VE ŠKOLE MÁME DÍTĚ BEZ ZNALOSTI NEBO S OMEZENOU ZNALOSTÍ ČEŠTINY:

1) JAZYKOVÁ PŘÍPRAVA ŽÁKŮ CIZINCŮ

Je-li dítě cizí státní příslušník, má ze školského zákona nárok na jazykovou přípravu (§20, odst. 5 a 6). Pro tyto žáky tedy škola hned po příchodu zajistí výuku češtiny jako druhého jazyka (dále jen ČDJ). Pokud si nejste jistí organizací výuky ČDJ, najdete zde: <http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/kurzy-cestiny-pro-cizince>.

Financování výuky ČDJ je možné několika způsoby. Např. zažádat si o rozvojové programy MŠMT (pro letošní rok možností žádání z RP již proběhly), obrátit se můžete na kraj nebo na zřizovatele. Více informací k financování výuky ČDJ, najdete zde:

<http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/financovani-kurzu-cestiny>.

Upozorňujeme na specifickou skupinu dětí - občanů ČR, kteří nemluví česky. Nemají nárok na jinou podporu než z §16, rodičům tedy hned po příchodu do školy doporučujeme podat žádost o vyšetření v ŠPZ.

2) PODPORA ŽÁKŮ S OMJ PŘI VÝUCE A NÁROKY NA DALŠÍ PODPORU

Kromě zajištění ČDJ je žáka potřeba podpořit v běžné výuce. Nemáme-li doporučení ŠPZ na 2. nebo 3. stupeň podpory, zpracujeme Plán pedagogické podpory (dále jen PLPP). Více viz vyhláška 27/2005 Sb., § 10, Postup školy při poskytování podpůrných opatření prvního stupně, odst. 1) – 3).

Vyhlášku včetně příloh najdete ke stažení zde:

<http://www.inkluzivniskola.cz/content/vyhlaska-272016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami-zaku-nadanych>

POSTUP:

V ideálním případě, škola doporučí rodičům objednání žáka do ŠPZ a v mezidobí nastavuje PLPP.

1) Škola si v PLPP stanoví datum vyhodnocení PLPP za kratší dobu, např. za 3 týdny nebo měsíc.

2) Poté, co škola vyhodnotí, že PLPP, resp. podpora žáka s OMJ v prvním stupni podpůrných opatření nestačí, doporučí rodičům objednání žáka do ŠPZ.

(Více viz vyhláška 27/2005 Sb., § 10 Postup školy při poskytování podpůrných opatření prvního stupně, odst. 5)

PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY - PLPP

Legislativa předepisuje formulář, který je přílohou vyhlášky 27/2016 Sb. (vzor PLPP je ke stažení na <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10466>)

Pro žáky s OMJ je vhodné navíc průběžně stanovovat a sledovat konkrétní cíle. Doporučujeme k PLPP nastavovat a zaznamenávat cíle v konkrétních předmětech. Budou se lišit od cílů třídy, zvláště u skupiny žáků s neznalostí vyučovacího jazyka. Osvědčilo se nám zaznamenávat tyto cíle písemně (např. jako příloha PLPP, v týdenních plánech, vytvoření portfolia, aj.) pro usnadnění sledování a vyhodnocování pokroku žáků.

Inspirovat se můžete zde: <http://www.inkluzivniskola.cz/cizinec-v-ceske-skole-aneb-organizace/priklad-vyrovnavaciho-planu>

HODNOCENÍ:

Obvykle se u žáků s OMJ, kteří nerozumí jazyku, jeví jako neřešitelný problém. Za co žáka hodnotit, když nerozumí a nemluví česky? Pokud máme žáka v 1.

stupni PO, hodnotíme podle jasných kritérií, ale nelze upravovat vzdělávací obsah ani výstupy. Což není pro žáky s OMJ řešením. Řešením je vyhláška č. 48/2005 Sb., která stanovuje v §15 odst. 6, že v případě „*hodnocení žáků cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavců 2 a 4, která ovlivňuje jejich výkon.*“ To znamená, že při hodnocení těchto žáků v jakémkoliv předmětu přihlížíme k úrovni jejich jazyka.

Od 2. stupně je možné při hodnocení upravovat vzdělávací obsah a hodnotit konkrétní pokroky žáka.

V každém případě, máme-li žáka, který nedostatečně rozumí nebo nerozumí vyučovacím jazyku, vždy hodnotíme zejména pokroky jednotlivých žáků, oproti našemu běžnému chápání klasifikace srovnávání s ostatními žáky.

PODPOŘTE NÁS

META, o.p.s. od roku 2006 podporuje žáky s odlišným mateřským jazykem v začlenění do českého vzdělávacího systému a pomáhá také učitelům v práci s nimi. Chcete-li nás podpořit, pošlete nám DMSku. Pomůžete nám rozvíjet naše bezplatné služby v oblasti integrace a vzdělávání cizinců. Službu DMS zajišťuje Fórum dárců, více informací najdete na www.darcovskasms.cz

Činnost neziskové organizace META, o.p.s. můžete podpořit zasláním **DMS**. Na výběr jsou tři varianty. Odešlete dárcovskou SMS ve tvaru: **DMS META 30**, **DMS META 60** nebo **DMS META 90** na číslo **87777**. Cena DMS je 30, 60 nebo 90 Kč a META obdrží o 1 Kč méně, než je poslaná částka. Více na www.darcovskasms.cz